

Om framträdande litterära former och teman såväl speglar som skapar, i någon viktig bemärkelse, en given kulturs version av livet, speglar-skapar historieskrivningens former och teman kulturens version av historien och dess logik. 1900-talet, i synnerhet decennierna efter andra världskriget, innebär en brytpunkt i Västerlandets historieuppfattning: världskrigens brutalitet och meningslöshet, i kombination med livets tilltagande teknifiering, sekularisering och individualisering, betyder att det blir allt svårare att ta tidigare årtiondens och århundradens stora berättelser på metafysiskt allvar. Även om det knappast råder brist på försök att skapa nya berättelser eller återuppliva gamla lever vi alltså i detta narrativa limbo.

I denna myllrande lakun verkar slumpen agera stigfinnare. Vad existerar utöver fysikaliska processer och människors tolkningar av desamma? När tillvarons betydelser relegeras till mänsklig projicering återstår av historien knappast mer än en ackumulering av betydelselösa tillfälligheter. Man må tycka vad man vill om denna utveckling – slumpens makt över Västerlandets metafysik tycks intakt.

Men litteraturen ser betydelsemättad i tillvaron och kan inte leva utan den. Är det en slump att första världskriget förlänger Thomas Manns arbete på *Bergtagen* med tio år och hundratals sidor? Betydelsemättat är det i alla fall. En slump att Inger Christensen, när hon väljer Fibonaccis talföljd som organi-

säger ganska lite om hur böckerna faktiskt lästes och togs emot. Nej, liksom en myrstack kan betraktas som en superorganism bör man nog inte fästa så stor vikt vid de enskilda romanerna. Men då blev det ingen årslinje.

De flesta som intresserat sig för ämnet nöjer sig, klokt nog kanske, med uppgiften att hon skrev 723 böcker. Var den siffran kommer ifrån har jag inte kunnat spåra; jag har hittat 647 stycken, men säkert missat många. Möjligen räknat några dubbelt. Vissa böcker verkar bara ha publicerats postumt, andra påstås postuma men kan beläggas på nittioalet, flera är utgivna under olika titlar, olika efternamn, någon eventuellt endast i översättning. Fram till början av sjuttioalet är utgivningsåren ändå tämligen säkra. Det är därefter som källorna har svårt att hålla jämna steg med hennes drastiskt accelererade produktionstakt och rapporterar än det ena året, än det andra, och mina bästa försök till jämkning blir aldrig helt tillfredsställande. De källor som finns att tillgå är en tabell utan referenser på Wikipedia, ofullständiga listor på fansajter, böckernas innerflikar och, inte minst, hennes rekordlånga artiklar i det årliga uppslagsverket *Who's who*, vilka till största delen består av en

serande princip för *alfabet*, inte vet att denna talföljd återfinns i en mängd naturfenomen? Betydelsemättat. I vad mån detta slumporienterade nummer av Populär Poesi härbärgerar dolda betydelser återstår att se. Som en av 1900-talets mest betydelsefulla filosofer – Wittgenstein – säger: ”Att ’rast’ rimmar med ’hast’ är en tillfällighet. Men en lycklig tillfällighet, och Du kan *upptäcka* denna lyckliga tillfällighet.”

Daniel Helsing

verkförteckning. Dock, visar det sig, slarvig och osannolik. Och resten är egen forskning. Tid och budget har inte medgivit en månads vistelse på British Library, varför föreliggande (försök till) bibliografi till stora delar är ett korthus av kolofoner från Ebayannonser och inskannade böcker på Internet Archive. Man lär sig snabbt att även tryckta copyrightår kan vara bevisligen fel. Till de felaktiga listorna därute kan Populär Poesi nu lägga en helt ny, unik, och lika inkorrekt.

Special thanks to Neil Hedges of barbaracartlandmuseum.com for his kind assistance and generosity with relevant documents. Nous remercions également François Nappée pour quelques renseignements complémentaires.

Edvin Lindström

Kaliforniens långa kustlinje härbärgerar en varierad och oöverträffad skönhet, från de bländvita stränderna i söder till de dimhöljda redwoodskogarna i norr. Tjugosju år gammal flyttar Robinson Jeffers, ursprungligen från Pennsylvania, till den mest dramatiska sträckan av kusten, Big Sur i centrala Kalifornien, och gör platsen till sin. Men skönheten kräver sin tribut: den hungrar, liksom alla vackra platser, efter tragedi, skriver Jeffers i "Apology for Bad Dreams", som ingår i diktsamlingen *The Women at Point Sur* från 1927.

Hänvisningen till tragedi är ingen tillfällighet. Vid sidan om kortare lyriska dikter skriver Jeffers långa versepos inspirerade av de grekiska tragöderna, men i stället för öde och olympiska gudar är det blinda naturlagar som leker med människornas väl och ve i den nya världen. Titeldikten i nämnda diktsamling, ett tragiskt versepos, handlar om pas-

torn Barclay som tappar sin tro och börjar predika ett slags plump nietscheanism, enligt vilken självisk begärstillfredsställelse är lag. Barclays följarskara växer och den kaliforniska marken får uppbära våldtäkt, incest och barnamord.

I Jeffers värld är våld helt centralt – örnen som stjälar fiskgjusens byte i "Love-Children", höken som korsfästs av ett gäng ynglingar i "Prelude". Känner våldet inga gränser? Kanske inte. Icke desto mindre kan det undvikas. Litteraturen kan förtära vår måttlöshet så att vi inte måste förtära oss själva och varandra.

Daniel Helsing

Barbara Cartland gifter sig med Alexander McCorquodale. Besöker Egypten där hon påstår sig finna Howard Carter "sittande på Tutankhamons grav". Gravkammarväggarnas rosa och skarabéblått blir hennes favoritfärger som hon senare ska måla sitt hus i.

”Man tycker sig höra poesi”, säger diktaren Daniel Zur Höhe när Adrian Leverkühn har inlett sin atavistiska bekännelse av sin djävulspakt i Thomas Manns *Doktor Faustus* från 1947, skriven under Manns kaliforniska exil och presenterad som en tonsättarbiografi skriven av Leverkühns vän Serenus Zeitblom. Återgivningen av pakten ljuder i 1500-talets förtecken, med magi, ockultism och reformatorisk fanatism som klangbotten. När bekännelsen är fullbordad kollapsar tonsättaren och vaggas in i vansinnets tystnad.

Genom hela sitt författarskap återvänder Mann till det konstnärliga skapandets villkor och natur. Skildringarna genomsyras av tvektidighet: å ena sidan innebär konstnärskapet rus och salighet, å andra sidan ensamhet och moralisk tvivelaktighet. I *Doktor Faustus* anar Zeitblom demoniska krafter bakom Leverkühns skapargeni – krafter besläktade med några av naturens egna, nämligen sådana som träder fram i processer där ”död” materia härmar levande, såsom kristallisering.

Leverkühn skrattar när fadern Jonathan förundras och förvirras av de oklara gränserna mellan död och liv, men Zeitblom är gravallvarlig och låter sig inte roas. Ironin är att Zeitblom och hans humanistfränder själva saknar skaparkraft.

Mann leder in läsaren i fler sådana tänkandets och kännandets antinomier; exempelvis är Leverkühns rus också sammanflätat, på något sätt, med nazisternas härjningar. Likväl fascinerar vi av tonsättaren, har sympati med honom och skulle vilja höra hans musik, medan Zeitblom, den demokratiskt sinnade humanisten, emellanåt kan kännas präktig och fyrkantig. Detta slags komplexitet kännetecknar det mesta Mann skrev: karaktärer, miljöer, bilder, scener har så många skikt att en entydig mening knappast står att finna. I Manns bottenlösa mångtydighet hör man poesi.

Daniel Helsing

Dottern Raine blir vald till årets debutant. Till hennes bal betalar femhundra gäster fem guineas var för att se en föreställning om ”fabulous beauties down the ages”. Familjen flyttar tvåhundra meter närmare Hyde Park. || Romaner: *Again This Rapture, The Dream Within, If We Will*

1982 tilldelas den amerikanska litteraturvetaren och översättaren Susanna Nied The American-Scandinavian PEN Translation Prize för sin översättning av Inger Christensens *alfabet* (1981).

alfabet består av 1 306 rader, fördelade på 14 avsnitt, där avsnittens längd följer Fibonaccis talföljd: 1, 1, 2, 3, 5, 8, Dessutom är de återkommande listliknande passagera i varje avsnitt strukturerade enligt alfabetet: orden i avsnitt 1 börjar på a, orden i avsnitt 2 på b, och så vidare.

Man skulle kunna placera *alfabet* i en lång skapelsediktningstradition – religiösa urkunder, versepos som Hesiodos *Theogonin*, populärvetenskapliga böcker som Carl Sagans *Cosmos*. Men där dessa narrativ, åtminstone de som skapas i storskaliga, byråkratiska, ”civiliserade” samhällen, tenderar att inta en extern berättarposition à la guds utgår perspektivet i *alfabet* från ett diktjag som är

immanent i skapelseprocessen. Vidare återspeglar diktens tilltagande komplexitet de växande Fibonaccitalen, som i sin tur kan kopplas till en mängd fenomen i naturen, exempelvis spiralmönster i snäckor och kot-tar. *alfabet* växer som ett naturfenomen och inrymmer tillvarons hela skönhet och brutalitet.

Dikten slutar drygt halvvägs in i bokstaven n, efter 321 rader, lika ofullbordad som vår temporala existens. Men Christensen hade knappast kunnat fortsätta bortom n utan att verket hade blivit otympligt. Att *alfabet* har 14 avsnitt är på samma gång en matematisk tillfällighet och en estetisk nödvändighet. Det råkar också vara så att en sonett har 14 rader. Är det en tillfällighet att jag läser *alfabet* som en kärleksdikt till existensen?

Nieds översättning *alphabet* publiceras först år 2000 (Storbritannien) och 2001 (USA).

Daniel Helsing

Barbara Cartland reser till Indien, Thailand och Venedig. || Romaner: *The Call of the Highlands, Caught by Love, The Duke Comes Home, From Hate to Love, Journey to a Star, A King in Love, Kneel for Mercy, Lies for Love, Light of the Gods, Love and Lucia, Love and the Marquis, Love on the Wind, Love Rules, Lucky in Love, A Marriage Made in Heaven, A Miracle in Music, Mission to Monte Carlo, Moments of Love, Music from the Heart, The Poor Governess, Riding to the Moon, Winged Victory, Wish for Love*. Sociologi: *Keep Young and Beautiful*. Övrigt: *Barbara Cartland's Book of Celebrities*

I essäboken *Stjärnvägar* (1991) skildrar Peter Nilson hur han en regnig novemberkväll sitter på observatoriebiblioteket i Uppsala och läser i en tung, gammal volym om celest mekanik, vetenskapen om rörelserna hos planeter och andra himlakroppar. Sida efter sida med långa, beklämande matematiska formler. Men mitt bland dessa ogripbara tecken, i ett kapitel om månens rörelse, har någon klottrat ner några rader ur Goethes dikt "An den Mond" ("Till månen"), vars första strof beskriver hur månens dimljus skänker frihet åt diktjagets själ. Denna kontrast mellan torra, opersonliga teckenföljder och en levande, betydelsemättad upplevelse får Nilson att reflektera över vad det egentligen är som är verkligt: vetenskapens abstrakta lagbundenheter eller poesins omedelbara sinnlighet?

Frågan är också hur poesins och sinnlighetens omedelbarhet förhåller sig till det uni-

versum av vilket den är en del. Längre fram i *Stjärnvägar* skriver Nilson om vår tids kaosforskning, som visar att ordning och mönster, inklusive sådana i vår hjärna, kan uppstå spontant ur oordning via självorganisation. Året därpå, i "Hemmelighedstilstanden", säger Inger Christensen att man för att kunna skriva (bra) poesi först måste ha läst mängder med poesi, för att sedan, i det avgörande ögonblicket, glömma allt man har läst och skriva som om man skrev den första dikten i världen. Då når man kanske det hemlighets-tillstånd i vilket man förmår "bruge sproget i hele dets uopløselige forbundethed med virkeligheden. Det er denne forbundethed, som er et mysterium. Det er den poesien må træde ind i".

Daniel Helsing

Barbara Cartland adlas till Dame. Besöker Tyskland, Skottland och Frankrike. Medverkar i fransk tv men förstår inte tolkens frågor och pratar istället på obehindrat i tjugonio minuter. *A Duel of Hearts* filmatiseras och visas på Moskvas filmfestival. || Romaner: *A Battle of Love, Fascination in France, Follow Your Heart, An Icicle in India, The Innocent Imposter, A Kiss in the Desert, Learning to Love, The Loveless Marriage, A Magical Moment, The Mountain of Love, One Minute to Love, The Patient Bridegroom, The Protection of Love, Running from Russia, A Secret Passage to Love, Someone to Love, Three Days to Love, A Train to Love, The Unbroken Dream*